

Gribētos vairāk un vienkāršāk

Dzeltenas un zaļas atkritumu tvertnes ar zīmējumiem un uzrakstiem mums vēsta, kādas lietas varam izmest, tādējādi parūpējoties par to atkārtotu pārstrādi. Skaidrojām, cik pieejami šie konteineri ir iedzīvotājiem Latvijā un vai ļaudis tos aktīvi izmanto. Dažādās pašvaldībās uzrunājām cilvēkus, kas dalījās pieredzē, iezīmējot situācijas atšķirības. Kādam nav konteiners pieejams, cits nesaskata jēgu nepilnīgai šķirošanai. Pēc reģionālās reformas dažos novados arī šajā jomā notiek pārmaiņas, iedzīvotāji cer, ka atkritumu šķirošana kļūs vienkāršāka.

Izmet konteineros pie lielveikala

Linda Zvaigzne dzīvo Jēkabpils novada Variešu pagasta Iņķēnos. Mājsaimniecībā mīt divi pieaugušie. "Dzīvojam privātmājā ar malkas apkuri, papīra atlikumus izmantojam krāsns iekuršanai. Izņēmums – glancētie žurnāli, tos aizvedu uz darbu. Strādāju skolā, tur mēs, bērni un darbinieki, vācam makulatūru. Kad tā iekrājies, tiek aizvesta prom. Stikla traukus un plastmasas pudeles mājās sakrājam un, braucot uz Jēkabpili iepirkties, izmetam šķirotu atkritumu tvertnēs. Ir ērti, jo konteineri atrodas turpat, lielveikala stāvlaukumā. Pagastā arī ir šādas tvertnes, bet tās neizmantojam, jo nav mūsu ikdienas maršrutā," stāsta L. Zvaigzne. Viņa uzskata, ka konteineri stiklam un iepakojumam ir pieejami, atliek tikai šķirot. Kā izmantot lielveikala atkritumus, Linda nezina, jo pašiem nav bijusi tāda vajadzība.

Bioloģiskos pārpalikumos Zvaigzņu ģimene kompostē, bet viņus uztrauc pārējo atkritumu pienācīga savākšana. Lielākā daļa no ārā metamā ir plastmasa, kas nav paredzēta šķirošanai. "No atkritumu apsaimniekotāja par 3,80 eiro gabalā pērkam 120 litru lielus maisus. Konteineru nepiedāvā, jo pie mums speciālā atkritumu savākšanas mašīna nebrauc, savāc parasts kravas auto. Maisi ir plāni, tāpēc izmantojam veikalā nopērkamus, kurus pēc tam liekam apsaimniekotāja maisos. Iznāk, ka maksājam dubultā. Sakrāto šķūnī uzglabājam mēnesi, līdz izvedēs atbrauc maisiem pakal. Apgrūtina arī apstākļi, ka asfotņos no rīta atkritumiem jābūt

Pie šķirotu atkritumu konteineriem nereti vērojama šāda aina. Daļa sašķirotā netiek iemesta tvertnē, ne viss noģādātais ir šķirojami atkritumi, daļa konteinerā neietilpst izmēra dēļ.

iznestiem šosejas malā, aptuveni 250 metrus no mājām. Iepriekšējā vakarā nevarām to izdarīt, jo suņi un lapsas maisus saplosa."

Mazliet par sarežģītu

Reinis Pižiks deviņus mēnešus gadā dzīvo Ventspils novada Ancē, atlikušos trīs – Rīgā. Viņam ir daudz bērnu ģimene un iespēja salīdzināt, kā atkritumus šķiro galvaspilsētā, kā – mazā pagastā. "Rīgā mums ir vienkārši. Dzīvojam daudzdzīvokļu mājā, atliek noiet sētā, lai sašķirotu izmestu. Diemžēl mani vērojumi liecina, ka izpratne par šķirošanu pieklibo. Skatos, ka cilvēki gan stiklam, gan iepakojumiem paredzētajās tvertnēs met visu, kas ienāk prātā. Tās ātri ir pilnas; vai un kā kopā samesto šķiro, nezinu. Ciemojoties Beļģijā, redzēju, ka paziņas pirms izmešanas no stikla pudelēm noplēsa etiķetes. Domāju, ka mums vēl tālu līdz tādām apziņas līmenim. Privātmājās dzīvojošie, manuprāt, ir atbildīgāki, bet atkritumu tvertnes pie daudzdzīvokļu mājām izvēram kā kolhoza īpašumu – attiecas uz visiem, bet neviens par to neatbild," pārliecināts Reinis.

Vasarā Ancē Pižiku ģimene piedāvā laivu nomu un citus tūrisma pakalpojumus. Pie viņiem apgrozās daudz cilvēku, arī atkritumu apjoms šajā laikā ievērojami aug. "Pirms vairākiem gadiem lūdzu atkritumu apsaimniekotājam, lai mums iedod tvertni stikla šķirošanai, jo zināju, ka citos novados privātiem tūrisma uzņēmējiem tādas ir. Tās ļoti atvieglo mūsu ikdienu, bet līdz šim vēl

nav izdevies problēmu atrisināt. Tagad pirmsdienas man ir atkritumu dienas – stiklu un plastmasu, ko tūristi atstājuši, vedu sešus kilometrus uz Ances centru. Ar pagasta pārvaldes vadītāju esam vienojušies, ka tā drīkst darīt, bet domāju, ka citi iedzīvotāji par to nav priecīgi, jo pēc manas ierašanās tvertne ir pilna. Ja šāds konteiners būtu mums pašiem, tad vasarā to vajadzētu izvest reizi mēnesī," šķirotu atkritumu daudzumu raksturo R. Pižiks.

Saimnieks paslavē atpūtniekus, jo viņi, pirms gadiem uzdodot jautājumu, kur likt radušos atkritumus, rosināja domāt par šķirošanu. Atpūtas vietās uzlika papildu urnas, lai tūristi pārpalikumus uzreiz sašķirotu. Tvertņu saturu Reinis savāc un līdz pārvešanai pārliet lielākos konteineros. Viņš saka: tas nav neizdarāms, bet lieka darbība gan – varētu taču uzreiz likt zvanveida tvertnēs, ja vien tādas būtu.

Tikmēr Aiga Krišmane kopā ar draugu dzīvo daudzdzīvokļu mājā Olainē. Viņu pagalmā ir gan stikla, gan iepakojuma konteineri. "Nevarētu teikt, ka esam apzinīgi šķirotāji. Stikla traukus paši izmantojam atkārtoti, aizvedu mammai, lai viņai ir, kur likt konservējumus. Drēbes – arī kādam atdodu, novalkātās nodder saimniecībā par lupatiņām. Iekrājam un metāllūžņos nododam skārda bundžas; ne tikai dzērienu, bet arī konservu un kaķu barības iepakojumus. Ar plastmasu man nelāga pieredze – biju apņēmusies to cītīgi šķirot. Mazgāju un krāju jogurta trauci-

ņus, maisiņus – visu, kas asociējas ar vārdu *plastmasa*. Kad sakrāto aiznesu līdz konteineram, sapratu, ka aptuveni divas trešdaļas no mana krājuma nedrīkst tur mest. Man bija labā griba, bet piedzīvoju vilšanos. Kopš tā laika nav vēlēšanās šķirot plastmasu, jo izrādās, ka pārstrādei der tik maz no atkritumiem, ko ikdienā radām. Mums ļoti pietrūkst vietas, kur izbērt organiskos atkritumus," stāsta Aiga.

Novēro pat ar videokamerām

SIA "Eco Baltia vide" ir viens no atkritumu apsaimniekotājiem Latvijā. Uzņēmums pakalpojumus sniedz arī Saldus novadā. Tā teritorijā izvietoti 129 vieglā jeb plastmasas, papīra un metāla iepakojuma konteineri un 106 stikla taras tvertnes. Pārreķinot uz iedzīvotāju skaitu, viena vieglā iepakojuma tvertne uz 210 cilvēkiem, bet stikla taras – uz 255.

"Izvēloties vietu, kur izvietot publiski pieejamos atkritumu šķirošanas konteinerus, tiek ņemti vērā vairāki faktori: apkārtnes iedzīvotāju skaits, kas potenciāli varētu tos lietot; īpašumā esošā zeme, kur plānots nolikt atkritumu konteinerus; piekļuves ērtums izvedējam; konteineru novietnes segums. Saldus novadā publisko konteineru izvietojuma punktus nosaka pašvaldība, sadarbojoties ar uzņēmumu," skaidro "Eco Baltia vide" sabiedrisko attiecību speciāliste Raina Anna Ločmele.

Novada pašvaldības policijas uzdevums ir pārbaudīt, vai

šķirošanas laukumos ievēro noteikumus. Kontrolei izmanto pārvietojamās videonovērošanas kameras. Tajās redzami divu veidu pārkāpumi – ar auto tiek atvesti atkritumi, kas nav ieliekami konteinerā, piemēram, plastmasas spainis vai kas tāds, kas nav atļauts ielikt konteinerā. "Ir cilvēki, kuriem slinkums atnesto maisiņu ielikt tvertnē, jo vieglāk atstāt tai blakus. Reizēm ir iemesls – konteiners pilns. Mēs gan cenšamies tos uzraudzīt un, ja pamanām, ka vietas vairs nav, ziņojam atkritumu apsaimniekotājam. Tomēr jāņem vērā objektīvs faktors, piemēram, vējainās dienās zvanveida tvertņu iecelšana transportā ir apgrūtināta," situāciju ilustrē policijas priekšnieks Ivars Naumanis. Viņš atzīst, ka cilvēku rīcība nav ideāla, tomēr brīdinājumu un administratīvo sodu ietekmē tā krietni uzlabojas.

Videonovērošanas kameru ierakstos nācies redzēt arī kuriozus gadījumus. Reiz kāds atnesis šķīvju komplektu un prātīgi nolīcis pie konteineriem. Savukārt cits cilvēks, atvezdams stikla pudeles, tos pamanījis un priecīgs paņēmis sev.

Materiāli tapuši ar Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstu. Par publikāciju saturu atbild SIA "Kurzemes Vārds" un reģionālās izdevniecības.